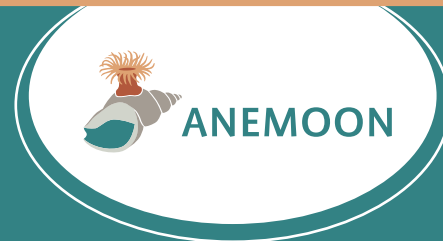

Opkomst gemaskerde heremietkreeft nog niet scherp in beeld

Adriaan Gmelig Meyling & Rykel de Bruyne, Stichting ANEMOON

In de Oosterschelde is een nieuwe heremietkreeft voor Nederland ontdekt: de gemaskerde heremietkreeft. Deze soort komt oorspronkelijk uit Noord-Amerika en was in Europa al bekend uit de Duitse Waddenzee. De Nederlandse vondsten laten zien hoe belangrijk goede foto's zijn. Wat eerst leek op een herstel van de gewone heremietkreeft – die al jaren bijna verdwenen is uit de Oosterschelde – bleek bij controle een nieuwe exoot te zijn.

Ontdekking

De afgelopen jaren werden in de Oosterschelde opvallend weinig heremietkreeften gezien. Deze dalende trend zette al in vanaf 2021 en dus een paar jaar vóór de verhoogde sterfte onder zeekeereften en krabben in 2023. Toen in augustus 2025 in het oostelijke deel van de Oosterschelde weer geregeld heremietkreeften werden gefotografeerd, leek dat goed nieuws voor de gewone heremietkreeft (*Pagurus bernhardus*), ook wel grote heremietkreeft genoemd. Bij nadere controle van de foto's viel echter iets op. De dieren hadden aan de onderzijde van de ogen een donkere tekening, alsof ze een half masker droegen. Analyse van foto's van meerdere waarnemers liet zien dat het ging om de gemaskerde heremietkreeft (*Pagurus longicarpus*). Oude foto's tonen aan dat deze voor ons land nieuwe soort al ten minste sinds augustus 2024 in de Oosterschelde aanwezig is. Ook in de eerste vijf maanden van 2026 is de gemaskerde heremietkreeft weer in de Oosterschelde waargenomen, maar het aantal meldingen is nog beperkt. Mogelijk staat de soort nog onvoldoende op het netvlies van waarnemers.

Herkenning

De gemaskerde heremietkreeft is een kleine heremietkreeftensoort van ongeveer 2,5 centimeter. Zoals alle heremietkreeften gebruikt hij een leeg slakkenhuis ter bescherming van het weke achterlijf. Voor herkenning zijn vooral scherpe foto's van kop, ogen, antennes en scharen belangrijk. Let op de donkere onderrand van de ogen, de bruine antennes met lichte ringetjes, de bleke vaak wat glanzende poten en de relatief lange rechterschaar. Op foto's is te zien dat de dieren die grote schaar vaak sterk naar achteren gebogen houden. De naam *longicarpus* verwijst naar het lange polssegment, maar door de deels donker afgedekte ogen is gemaskerde heremietkreeft een meer toepasselijke Nederlandse naam.

Te verwarren met

Verwarring met andere heremietkreeften is mogelijk. De gewone heremietkreeft wordt tot 10 cm en heeft geen donker 'masker', maar groenige tot geelbruine ogen en vaak meer oranje tinten op poten en scharen. Tot voor kort was dit de enige regelmatig voorkomende heremietkreeft in de Oosterschelde. Daarnaast leeft in ons land de kleine heremietkreeft (*Diogenes pugilator*), ook wel boksertje genoemd. Die wordt 2,5 cm en is langs de Noordzeekust in de zomer zeer algemeen. Uit de Oosterschelde is slechts eenmaal een dier gemeld nabij de Stormvloedkering.

Figuur 1. Gemaskerde heremietkreeft.
(Foto: Marco Faasse)

Figuur 2. Gemaskerde heremietkreeft. (Foto: Marco Faasse)

Inmiddels zijn er uit ons land nog twee nieuwe heremietkreeften bekend. De harige heremietkreeft (*Pagurus cuanensis*) is sinds 2023 uit het Oosterscheldegebied bekend. Lijf en poten zijn sterk behaard; het hele dier 'oogt hariger'. De bedekte heremietkreeft (*Pagurus prideaux*) is gemeld in 2024 en leeft eigenlijk altijd samen met de zeeanemoon *Calliactis palliata*, die zich vasthecht op het slakkenhuis waarin deze heremietkreeft woont. Beide soorten zijn geen exoten, maar zuidelijke soorten die hun areaal door het warmer wordende zeewater naar het noorden uitbreiden.

Herkomst en mogelijke impact

In Europa is de gemaskerde heremietkreeft vooral goed gedocumenteerd uit de Duitse Waddenzee, waar de soort zich sinds 2020 snel uitbreidt. In Nederland is de soort inmiddels niet alleen uit de Oosterschelde bekend, maar ook aangespoeld op onze Noordzeestranden, al zijn de meldingen nog beperkt. Het ligt voor de hand aan te nemen dat larven zijn meegereisd met ballastwater van een schip uit Noord-Amerika. Na lozing in Europese kustwateren heeft verdere verspreiding plaatsgevonden via stroming en scheepvaart. Welke gevolgen de komst van deze soort zal hebben op inheemse of recent verschenen heremietkreeften of op andere organismen, is nog moeilijk in te schatten. Heremietkreeften kunnen elkaar beconcurreren om voedsel, schuilplaatsen en geschikte slakkenhuisjes. Juist daarom is het belangrijk alle soorten goed te volgen, zowel in de Zeeuwse Delta als langs onze Noordzeekust en in het Waddengebied.

Geef waarnemingen en foto's door

Stichting ANEMOON vraagt duikers, snorkelaars en strandwaarnemers alle waarnemingen van heremietkreeften door te geven via waarneming.nl, verspreidingsatlas.nl, het ANEMOON-invoerportaal voor MOO- en LIMP-waarnemers of de SMP-webapp voor deelnemers aan het Strandaanspoelsel Monitoring Project (SMP). Voeg als het kan detailfoto's van ogen, antennes, scharen en poten bij. Waarnemingen met bruikbare foto's helpen om de verspreiding en opkomst van deze nieuwe gemaskerde exoot echt scherp in beeld krijgen.

Verder lezen

Faasse, M., M. Ligthart, R. de Bruyne & B. Oonk, 2025. Gemaskerde heremietkreeft ontdekt: een nieuwe soort voor Nederland. Nature Today, Stichting ANEMOON. [Klik hier.](#)

